

ÖĞRENCİLERİN YAZILI ANLATIMLARINDAKİ SÖZ VARLIĞINI BELİRLEMeye YÖNELİK ÇALIŞMALARDA YÖNTEM SORUNU

Saadettin KEKLİK*

Öz: Bir dilin söz varlığının bir anda öğrencilere öğretilmesi mümkün olamayacağından aşamalı bir şekilde söz varlığının kazandırılması yoluna gidilmektedir. Hangi kelimelerin öncelikli olarak öğrencilere öğretilmesi konusunda çeşitli sıklık araştırmaları yapılmaktadır. Bu araştırmalardan biri de öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandığı söz varlığını belirlemeye yöneliktir. Bu araştırmaların bulgu ve sonuçları kadar nasıl elde edildiği de önemlidir. Başka bir deyişle, araştırmaların örneklem, veri toplama aracı ile verilerin analiz basamaklarının bilimsel yollarla yapılması, araştırmaların bulgu ve sonuçlarını doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda araştırmacının amacı, Türkiye'deki öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığını belirlemeye yönelik yapılan çalışmaları, yöntemleri açısından incelemektir. Bu çalışmalar doküman incelemesi yöntemine göre, evren ve örneklem, veri toplama aracı ile veri analizi olmak üzere üç açıdan 13 soru çerçevesinde incelenmiştir. Buna göre, öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandığı söz varlığını belirlemeye yönelik yapılan araştırmalarda evrenin sınırlandırılmasında, örneklem seçiminde, öğrenci sayısında ve yazı yazdırma sayısında sorunlar olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında söz varlığı çalışmalarında özel isimler, sayılar, deyimler, atasözleri ve ikilemelerin sayımında farklılıkların olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığını belirlemeye yönelik araştırmaların güvenilir ve geçerli olabilmesi için ortak ölçütlerin belirlenmesi, evren ve örneklem, veri toplama aracı ile veri analizi basamaklarına dikkat edilmesi gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Derlem, söz varlığı, yöntem, örneklem, veri toplama araçları, veri analizi

* Doç. Dr.; Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Uşak

THE METHOD PROBLEM IN DETERMINING OF VOCABULARY STUDIES RELATED TO STUDENTS' WRITTEN LANGUAGE

Saadettin KEKLİK*

Abstract

Due to the vocabulary of a language can not be able to teach to students on sudden, it should be teach gradually. Various frequency studies are done about which words will teach to students firstly. One of these studies is the determining language vocabulary that used by students in written language. Not only the findings and results of these works but also how it is got is important. In other words, carrying out sampling and conducting analysis steps of data with using data collection tool in scientific method effect the findings and results of studies directly. In this context the aim of the search is to examine in terms the methods of searches about written language of students in Turkey. The searches related to students' written language were examined in thirteen questions from there perspectives data collection tool, data analysis , universe and sample. According to this, it was determined that there are problems in studies about students' written language, in limiting the universe, in the selection of sample, in number of students and in numbers of writing text. Besides, it is understood that there are differences in counting of special names, numbers, idioms, proverbs, dilemmas in vocabulary studies. For to be valid and reliable of studies about students' written language, it must be determine common criteria, pay attention to steps of data analysis and universe and sample.

Key words: Corpus, vocabulary, method, sample, data collection tools, data analysis

1. Giriş

Söz varlığı bir milletin yüzyıllar boyunca kullanageldiği sözlerden oluşmaktadır. Bu yönüyle söz varlığı o dili kullanan milletin kültürünü, birikimini, düşünce dünyasını, hayat tarzını ve o dilin zenginliğini gösteren en önemli ölçüttür. "Bir dilin söz varlığı, o dilin tarihine geniş ölçüde ışık tutmakta, yüzyıllar boyunca ortaya çıkan ses, biçim, sözdizimi ve anlam değişikliklerini yansıtmakta, hangi dillerin etkisiyle, ne türden değişimlerin gerçekleştiğini göstermektedir" (Aksan, 2006, 11).

* Assoc. Prof. Dr., Uşak University, Faculty of Education, Uşak

◆ Saadettin Keklik

“Söz varlığı, bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, sözcük hazinesi, vokabüler, kelime hazinesi” (TDK, 2005, 1807). Bu tanımda söz varlığı, bir dilde bulunan yerli yabancı bütün sözlerin karşılığı anlamında kullanılmıştır. “Bir dilin söz varlığı denince, yalnızca, o dilin sözcüklerini değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütünü anlıyoruz” (Aksan, 2006, 7). Söz varlığının en önemli unsuru kelimelerdir. Diğer söz varlığı unsurlarının kelimelerin başka kelimelerle ilişkisi neticesinde oluştuğu söylenebilir.

Türk diliyle ilgili söz varlığı çalışmaları çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır. Genel olarak söz varlığı çalışmaları ikiye ayrılmaktadır: Yazı dili ve konuşma dili üzerine yapılan çalışmalar. Bunun dışında söz varlığı çalışmaları ilgili bilim dalları, konu, metin türleri, yazar, eserler, dönem, yüzyıllar, kişi veya bölgelere göre sınıflandırılabilir.

Baş (2011), söz varlığı çalışmalarını üçe ayırmaktadır: Genel amaçla yapılan söz varlığı araştırmaları, özel amaçla yapılan söz varlığı araştırmaları ve diğer söz varlığı araştırmaları. Eğitimle ilgili söz varlığı çalışmaları ise üçe ayrılabilir: Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandığı söz varlığını araştıran çalışmalar, öğrencilerin konuşma diliyle ilgili söz varlığını araştıran çalışmalar ve yazılı belgelerle (okuma kitapları, ders kitapları, dergiler vb.) ilgili söz varlığı çalışmalarıdır.

1.2. Türkiye’de Derlem ve Sıklık Çalışmaları

Derlem (corpus), temelinde dilbilim analizlerinin olduğu yazılı ve sözlü materyallerin bütünüdür. Derlem dilbilimin ana bilgi tabanıdır. Bir derlem tek bir dilde yazılmış metinleri içerebildiği gibi çoklu dillerde de metinleri içerir. Derlem doğal dil işleme araçlarının geliştirilmesinde de kullanılır (Hunston, 2002; Mc Enery and Wilson, 1996). “Derlemler üzerinden sürdürülen dil incelemelerinin bir türünü de sözcük sayımı ve sıklığı çalışmaları oluşturmaktadır. Sözcüklerin kullanım sıklıklarının saptanmasının hem kuramsal dilbilim çalışmaları açısından hem de dil işleme süreçlerinin uygulamaları açısından önemi bilinmektedir” (Aksan ve Yaldir, 2011, 377).

Sıklık (word frequency), bir kelimenin metinde kaç kez kullanıldığını gösteren kavramdır. Bir dilde veya metinde bazı kelimeler diğerlerine oranla daha sık kullanılmaktadır. Öğrencilere hangi kelimelerin önce öğretilmesi sıklık çalışmalarıyla belirlenmektedir. Sıklık çalışmalarında önemli olan derlemin tasarım ilkelerine uygun olarak hazırlanmasıdır. Derlem tasarımı temel olarak beş ilkedir. Bir derlem oluştururken dikkat edilmesi gereken ilkeler; derlemin temsil gücü, denge, örneklem, zaman içindeki değişim ve derlem metinlerini belirlemedir (Aksan vd., 2014).

“Sözcük listeleri ve sıklık listeleri üzerinde odaklanan temel çalışmalarını bilgisayar öncesi ve sonrası çalışmalar olarak iki ana gruba ayırmak anlamlıdır” (Aksan ve Yaldir, 2011, 379). Bilgisayar kullanılarak gerçekleştirilen başlıca sıklık çalışmaları şunlardır: *Brown Derlemi*, *İngiliz Ulusal Derlemi* (British National Corpus) ve *Çağdaş Amerikan İngilizcesi Derlemi* (Contemporary Corpus of American English).

Türkiye’de sıklık çalışmaları, Thorndike’in 1921 yılından itibaren yaptığı çalışmaların takip edilmesiyle başlamıştır. Bu çalışmaların bir kısmı da Türkçeye tercüme edilmiştir. Bununla birlikte Türkçede kelime hazinesiyle ilgili ilk kapsamlı çalışma Pierce (1974) tarafından yapılmış olup çalışma, konuşma dili ve yazı dili olarak iki başlıkta ele alınmıştır. Bu çalışmada konuşma dili için 100.000 ve yazı dili için de 100.000 kelimelik derlemeden hareketle sıklık listeleri hazırlanmıştır. Bundan daha kapsamlı çalışma Memoğlu-Süleymanoğlu’nun (2006) 500.000 kelime üzerinden hazırladığı *Türkçenin Ters Sıklık Sözlüğü*’dür. Bundan sonraki derli toplu ilk çalışma, Göz’ün (2003) bir milyon kelimelik kelime havuzundan hazırladığı *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü* adlı eseridir. Bu çalışmada 22.693 farklı kelime sıklıklarıyla birlikte listelenmiştir.

Bir başka önemli çalışma Say ve arkadaşları (2002) tarafından yapılan *ODTÜ-Sabancı Türkçe Ağaç Yapılı Derlemi*’dir. Bu çalışma, 1999-2003 yılları arasında ODTÜ Enformatik Enstitüsünde yapılmıştır. Projede 1990’lı yıllardaki gazete, dergi, akademik makaleler, edebî eserler, radyo oyunları ve konuşmaları vb. yazılı kullanımdan oluşturulan iki milyon kelime uluslararası standartlara uygun bir şekilde dil bilimsel işaretlerle kodlanmıştır. Kelimeler çekimli halleriyle ayrı ayrı ele alındığı için farklı kelime sayısı belli değildir. (Say vd., dilbilim.info/yukseklisans /Corpus%20Based/ICTL_2002.pdf: 27.04.2009). Bu derlemin sonuçları bütün araştırmacılara açıktır.

Diğer önemli bir çalışma olan Türkçe Ulusal Derlemi, British National Corpus örnek alınarak geliştirilmiştir. 50 milyon sözcükten oluşan, 20 yıllık bir dönemi kapsayan, günümüz Türkçesinin çok sayıda farklı konu alanı ve metin türünden yazılı ve sözlü örneklerini içeren (%98’i yazılı, %2’si sözlü dil) geniş kapsamlı bir referans derlemdir (Aksan vd., 2014).

Türkiye’de sıklık çalışmaları 2000’li yıllara gelinceye kadar yok denecek kadar azdır. Bu tarihten sonra sıklık çalışmalarının arttığı görülse de henüz istenilen düzeyde değildir. “Dünyanın birçok ülkesinde özellikle devlet projesi biçiminde yapılmış derlem çalışmaları mevcuttur. Ülkemizdeki derlem çalışmalarının, diğer ülkelere oranla arzu edilen düzeyde olduğunu söylemek güçtür” (Baş ve Karadağ, 2012, 100).

Sıklık çalışmalarının bir kısmı da öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığını belirlemeye yöneliktir. Öğrencilerin yaşlara veya sınıflara göre kelime hazinesinin belirlenmesi ve bilinmesi, onlara verilen eğitim durumunu ortaya koyması, onlarla ilgili ders kitapları, okuma kitapları, sözlüklerinin hazırlanması açısından önemlidir.

Temel kelime listesi hazırlanırken yazılı dilin sıklığının yanında öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandığı sözlerin de dikkate alınması gerekmektedir. Okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri için kelime listesi veya 5, 6, 7, 8 vb. yaş çocuklar için kelime listesi şeklinde kelime listeleri hazırlanırken öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığıyla ilgili geniş kapsamlı araştırmaların yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandığı söz varlığını belirle-

◆ Saadettin Keklik

meye yönelik araştırmalarda evren-örneklem, veri toplama ve veri analizi basamaklarına dikkat edilmesi gerekmektedir. Ayrıca aynı konuda yapılan diğer çalışmaların verilerinin karşılaştırılması ve birbirlerinin üstüne bina edilmesi gerekmektedir. Her seferinde sıfırdan başlanılmamalıdır.

“Söz varlığı araştırmalarında, özellikle yöntem konusunda tam bir anlaşma söz konusu değildir. Yöntem problemi, sonuçların karşılaştırılmasını engellemekte ve doğal olarak araştırma verilerinin eğitim sürecine aktarımını ötelemektedir” (Baş ve Karadağ, 2012, 101). Temur (2006) ise kelime hazinesiyle ilgili araştırmaların sonuçlarının güvenilir olmamasında yöntem konusundaki eksikliklerin olduğunu vurgulamış ve şöyle açıklamıştır: “Bu sebeplerden bazıları yetersiz örneklem, kelime bilgisi hesaplamada yetersiz yöntemler, kelime hazinesi saptamada metodolojik eksiklikler, kelimenin tanımlanmasının tam olarak yapılamaması sayılabilir” (Temur, 2006, 37). Baş (2010) başka bir araştırmasında ise yabancı ülkelerdeki araştırmaların verileriyle Türkiye’deki araştırmalardan elde edilen veriler arasında büyük tutarsızlıklar bulunduğunu belirtmiş ve bunun sebepleri olarak yöntem, verilerin temin yolu, söz varlığı unsurlarının benimseniş biçimi ve özellikle de kelime kavramının sınırları olduğunu belirtmiştir.

Bu bağlamda araştırmanın amacı, Türkiye’deki öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığını belirlemeye yönelik araştırmaları yöntemleri açısından incelemektir. Bu çalışma, başka araştırmacıların benzer hatalara düşmemeleri için bilgiler sunması ve bu konuda yapılacak çalışmalara katkıda bulunması açısından önemlidir.

Araştırmanın problem cümlesi, “Türkiye’deki öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığını belirlemeye yönelik çalışmaların yöntemlerinin durumu nedir?”

Araştırmanın alt problemleri şöyle sıralanmıştır:

1) İlgili çalışmaların evren ve örneklem durumu nedir?

1. a) Çalışmalarda evrenin sınırlandırılma durumu nedir?
1. b) Çalışmalarda evren büyüklüğü bilgisi verilmiş midir?
1. c) Çalışmalarda örneklemin neden seçildiğini açıklayan bilgiler var mıdır?
1. d) Çalışmaların örneklemde sosyo-ekonomik düzey dikkate alınmış mıdır?
1. e) Çalışmaların örneklem büyüklüğü/sayısı yeterli midir?

2) İlgili çalışmalarda veri toplama (yazı yazdırma) durumu nedir?

2. a) Çalışmalarda öğrencilere hangi konularda yazılı anlatım yaptırılacağı hakkında açıklama yapılmış mıdır?

2. b) Öğrencilere yazılı anlatım çalışması yaptırılan konular, onların düzeyine uygun mudur?

2. c) Öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığını belirlemeye yönelik çalışmalarda yazı sayısı yeterli midir?

3) İlgili çalışmalarda verilerin analiz (söz varlığının sayımı) durumu nedir?

3. a) Çalışmalarda söz varlığı unsurlarının nasıl alındığıyla ilgili açıklama yapılmış mıdır?

3. b) Çalışmalarda söz varlığı unsurlarının hangileri alınmıştır?

3. c) Çalışmalarda söz varlığı unsurlarının alınması yeterli midir?

3. d) Çalışmalarda söz varlığı unsurları hangi araç-gereçle hesaplanmıştır?

3.e) Çalışmalar sonucunda ortaya çıkan kelime listelerinin karşılaştırılması mümkün müdür?

2. Yöntem

Araştırma betimleyici bir çalışma olup veriler, doküman incelemesi yöntemi ile toplanmıştır. “Doküman incelenmesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2011, 187). Bu çalışmada 31 farklı araştırma, 13 soru çerçevesinde evren ve örneklem, veri toplama aracı ile veri analizi açıdan incelenmiştir.

3. Bulgular ve Tartışma

Bulgular kısmında araştırmanın problemi ve alt problemlerinin cevabı aranmıştır. Bunun için 31 araştırmanın verileri tablolar hâlinde verilmiş, belli ölçütler çerçevesinde incelenmiş, değerlendirilmiş ve tartışılmıştır. Tablo 1’de öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığını belirlemeye yönelik çalışmalarının örneklem ve veri toplama bilgileri ayrıntılı şekilde verilmiştir:

Tablo 1: Çalışmalarda Örneklem ve Veri Toplama Aracı

Araştırmacı	Araştırma yeri	Kimden	Evren ve Örneklem	Konu ve yazma sayısı
Hart, Ö. (1972)	Samsun ve Ankara	1. sınıf	? / 9.351	Kelime hatırlatma oyunu
Çifci, M. (1991)	Ankara Üniv. Fen Fak.	Lisans 4. sınıf öğr.	? / 250	2 farklı konu (2 yazı)
Koçak, H. (1999)	Belirtilmemiş	Sağlık mes. lise 11. sınıf	? / 75	Serbest konu ve otobiyografi (2 yazı)
Cesur, O. (2005)	Kastamonu Akkaya İ. O.	3-8. sınıf, 5’er kişi	? / 30	Hayaller (1 ve 2. dönem) (2 yazı)

◆ Saadettin Keklik

Çıplak, M. (2005)	Uşak Merkez	5, 8 ve 11. sınıflar	? / 90	Anı, atasözü, serbest konu (3 yazı)
İpekçi, A. (2005)	Ankara Merkez	4 okul 7. sınıf	? / 88	Serbest konu ve resmi anlatan yazı (2 yazı)
Karadağ, Ö. (2005)	7 bölge, 14 merkez	1-5. sınıf	? / 3.135	1-3. ve 4-5. sınıf için 6 konudan biri (1 yazı)
Kurudayıoğlu, M. (2005)	7 bölge, 14 merkez	6-8. sınıf	? / 1.726	6 konudan biri (1 yazı)
Yiğittürk, H. (2005)	Kırşehir Merkez	5 okul 9. sınıf	? / 250	7 konudan biri (1 yazı)
Yazı, Z. (2005)	Ankara Merkez	4 okul, 10. sınıf	? / 200	7 konudan biri (1 yazı)
Avkapan, A. (2006)	Kırşehir Merkez	8 okul, 11. sınıf	? / 200	19 konudan biri (1 yazı)
Temur, T. (2006)	Ankara Merkez	4 okul, 4 ve 5. sınıf	? / 199	Bilgilendirici, öykü ve anı (3 yazı)
Çabaz, Y. (2007)	Kırklareli Merkez	9 okul, 5. sınıf	? / 90	Anı, otobiyografi ve serbest konu (3 yazı)
Duru, K. (2007)	Sivaslı (Uşak)	4 okul, 5. Sınıf	? / 114	Anı, otobiyografi ve serbest konu (3 yazı)
Hancı, G. (2007)	Banaz (Uşak)	7 okul, 5. Sınıf	? / 90	Anı, otobiyografi ve serbest konu (3 yazı)
Karahan, A. (2007)	Köy okulları (Ulubey-Uşak)	7 okul 5. sınıf	? / 90	Anı, gezi yazısı ve serbest konu (3 yazı)
Tüysüz, H. (2007)	Gediz (Kütahya)	8. sınıf	388/ 90	Anı, otobiyografi ve serbest konu (3 yazı)
Başpınar, O. (2008)	Turgutlu (Manisa)	5. sınıf	? / 90	Anı, otobiyografi ve serbest konu (3 yazı)
Öztekin, M. (2008)	Akçakoca (Düzce)	7 okul, 5. Sınıf	? / 90	Anı, otobiyografi ve serbest konu (3 yazı)
Pilav, S. (2008)	3 üniversite 9 fakülte	Lisans 1. sınıf	? / 450	12 konudan biri (1 yazı)
Turgut S., A. (2008)	Uşak Merkez	9 okul 3. sınıf	? / 90	Anı, otobiyografi ve serbest konu (3 yazı)
İpek E., N. (2010)	Nilüfer (Bursa)	3 okul 4. sınıf	? / 90	15 farklı konu (15 yazı)
Serarslan, N. (2010)	Ereğli Atatürk İ. O. (Konya)	1 okul, 6. sınıf	? / 19	5 ayrı konu (5 yazı)
Karakaya, İ. (2011)	Eşme (Uşak)	5 okul, 8. Sınıf	? / 90	Anı, otobiyografi ve serbest konu (3 yazı)

Fırat, H. A. (2011)	Gaziantep Merkez	4 okul 9. sınıf	? / 214	Serbest konu (1 yazı)
Tülü, M. (2012)	Eşme (Uşak)	5 okul, 5. sınıf	? / 90	Anı, otobiyografi ve serbest konu (3 yazı)
Uyar, Ö. B. (2012)	Samsun Merkez	2 okul, 8. sınıf	? / 110	19 konudan biri (1 yazı)
Ceylan, Ş. (2013)	Manisa Köy, ilçe ve il	3 okul 5. sınıf	? /100 (21-36-43)	İki farklı konu (2 yazı)
Türkyılmaz, M. (2013)	Akçakent (Kırşehir)	5 okul 5. sınıf	? / 57	Fabl, anı, serbest konu (3 yazı)
Doğan, S. (2014)	Kırşehir Merkez	Lisans Türkçe 1 ve 4. sınıf	? / 156	Otobiyografi ve serbest konu (2 yazı)
Uluçay ve Börekçi (2015)	Erzincan Merkez	2 okul 6. sınıf	? / 60	3 farklı temada kompozisyon (3 yazı)

Araştırmanın birinci alt problemi, “İlgili araştırmaların evren ve örneklem durumu nedir?” Bu sorunun cevabı bilimsel araştırma yöntemleri bilgisi çerçevesinde ilgili çalışmalar değerlendirilerek verilmiştir. Bu soruyla ilişkili beş soru sorulmuştur.

1. a) Çalışmalarda evrenin sınırlandırılma durumu nedir?

Tablo 1’deki araştırmalar, öncelikle araştırma evrenleri açısından incelenmiştir. 31 çalışmanın evreni araştırma yerleri açısından incelendiğinde; üç çalışmanın evreni (Kurudayıoğlu, 2005; Karadağ, 2005 ve Pilav 20008) Türkiye geneli, iki çalışmanın (Harit, 1972;) evreni iki il, 15 çalışmanın evreni bir il merkezi, bir çalışmanın (Ceylan, 2013) evreni il merkezi, ilçe ve köy, bir çalışmanın (Karahana, 2007) evreni köy okulları ve iki çalışmanın (Cesur, 2005; Serarslan, 2010) evreni de birer okul ile sınırlıdır. Araştırma yerleri açısından araştırma evreni türleri, Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Araştırma Yerleri Açısından Evren Türleri

Araştırma Yerleri	Çalışma Sayısı
Türkiye Geneli	3
Birden fazla il	1
İl merkezi	13
İl geneli (İl merkezi, ilçe ve köy)	1
İlçe merkezi	9
Köy okulları	1
Okul	2
Belirtilmeyen	1
Toplam	31

◆ Saadettin Keklik

Tablo 2'ye göre, çalışmaların çoğunlukla il merkezi (13 çalışma) ile ilçe merkezinde (9 çalışma) yapıldığı görülmektedir. Okul, köy okulları ve ilçe merkezi evreninde yapılan çalışmaların (12 çalışma) çok sınırlandırıldığı bu yüzden bu çalışmaların sonuçlarının kapsamı ve kullanılabilirliğinin yetersiz olduğu söylenebilir.

31 çalışmanın evreni sınıflar açısından incelendiğinde, altısı (Cesur, 2005; Çıplak, 2005; Karadağ, 2005; Kurudayıoğlu, 2005; Temur, 2006; Doğan, 2014) birden fazla sınıfla 26'sı ise bir sınıf düzeyi ile sınırlandırılmıştır. Araştırmaların çoğunlukla bir sınıf düzeyi seçilerek yapıldığı görülmektedir. Yapılabilirlik açısından bir sınıf düzeyinin belirlenip örnekleme yöntemlerine göre seçilen örneklem grubuyla araştırılması uygundur.

1. b) Çalışmalarda evren büyüklüğü bilgisi verilmiş midir?

Evren ve örneklem belirlenirken araştırmannın amacı, araştırma problemi ve ilgili değişkenler göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun yanında araştırma probleminin zaman, emek, yapılabilirlik vb. açılarından da sınırlandırılması gerekmektedir. Söz gelişi, "Kaç kelimeyle konuşuyoruz?" sorusu, araştırma sorusu olarak uygun değildir. Yaş, meslek, cinsiyet, süre, mekân vb. değişkenlerin belirlenmesi ve kontrol altına alınması oldukça zordur. Bunun yerine sınırları çizilmiş bir araştırma yapmak daha doğrudur. Bu durum, öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığını belirlemeye yönelik çalışmalarda da geçerlidir. Türkiye geneli, il veya sınıf/yaş sınırları belirlendikten sonra örneklem seçimine gidilmelidir. Başka bir deyişle, araştırma evreni sınırlandırılmadan örneklemin seçilmesi uygun değildir.

Tablo 1'e göre, 31 çalışmanın sadece birinin (Tüysüz, 2007) örneklem büyüklüğü hakkında bilgi verilmiş, diğerlerinin evren büyüklüğü hakkında bilgi verilememiştir. Araştırma evreninin büyüklüğü bilinmeden örneklem büyüklüğünün belirlenmesi uygun değildir.

Söz gelişi, Pilav (2008, 92) araştırmasında örneklem seçimini şöyle açıklamaktadır: "100.000 kişilik evrende % 95'lik güven düzeyi için gerekli örneklem 596 kişi, 50.000 kişilik evrende % 95'lik güven düzeyi için gerekli örneklem 593 kişi olarak belirtilmiştir." Bu çerçevede üç üniversiteden tesadüfi yollarla 450 öğrencinin seçildiği ifade edilirken Türkiye'de üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenci sayısı hakkında bilgi verilmemiştir. 2008 yılındaki kaç üniversiteden üç üniversitenin seçildiği ve kaç öğrenciden 450 öğrencinin seçildiği bilgisi verilmemiştir.

1. c) Çalışmalarda örneklemin neden seçildiğini açıklayan bilgi var mıdır?

Araştırmannın evreni, çoğunlukla bir araştırmacının ulaşamayacağı kadar büyüktür. Bu sorunun çözümü için araştırmacılar, örneklem seçimine başvururlar. Karadağ (2009), araştırmannın dış geçerliliğinin araştırma sonuçlarının evrene genellenebilme derecesiyle ilgili olduğunu belirtmiştir. Bu açıdan araştırmannın dış geçerliliğinin sağlanabilmesi için alınan örneklemin evreni temsil etme derecesine dikkat edilmesi gerekmektedir.

İncelenen 31 araştırmada örnekleminin neden seçildiğini açıklayan bilgiye yer verilmemiştir. Sadece şu kadar okul, şu kadar öğrenci seçilmiştir, şeklinde bilgi verilmiştir. Örneklemin bilimsel araştırma yöntemlerine göre seçilmesi ve açıklanması gerekmektedir.

Söz gelişi, Serarslan'ın (2010) araştırmasında örneklemin neden seçildiğiyle ilgili hiçbir açıklamaya yer verilmemiştir. Tezinin "3.1. Kavramsal Çerçeve" başlığı altında şu bilgilere yer verilmiştir: "Bu araştırmada betimleme yöntemi kullanılmıştır. Yönteme uygun olarak 2007-2008 öğretim yılı Konya Ereğli Atatürk İlköğretim Okulu 6. Sınıf öğrencilerinden gönüllülük esasına göre on dokuz kişilik bir deney grubu oluşturulmuş ve bu grup öğrencilerine öğretim yılı boyunca beş ayrı konuda yazılı anlatım uygulaması yaptırılmıştır" (Serarslan, 2010, 12). Bu ifadelerden araştırmanın evreni Konya Ereğli Atatürk İlköğretim Okulu, örnekleme ise bu okuldan seçilen 19 kişidir. Bu çalışmanın evreninin çok sınırlı, örnekleminin ise yetersiz olduğu söylenebilir. Ayrıca bu çalışmada (Serarslan, 2010, 12) örneklem için "Örneklemin, araştırmanın evrenini temsile varsayılmıştır." ifadesi geçmektedir. Bilimsel araştırmalarda örneklem seçimi, örnekleme yöntemlerine göre yapılmaktadır. Bu yüzden "varsayılmıştır", "sınırlandırılmıştır" şeklinde söylenmesi veya sayılı olarak ifade edilmesi bilimsel olarak doğru değildir.

Uluçay ve Börekçi (2015, 320) araştırmasında 6. sınıf öğrencilerinin Türkçe ders kitaplarındaki deyimlerle öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları deyimlerin ne derece örtüşüklerinin belirlenmesi ve bu deyimlerin temalarına göre incelenmesi hedeflenmiştir. Bu araştırmada evren ve örneklem şöyle açıklanmaktadır: "Araştırmanın evrenini Türkiye'de ortaokulda öğrenim gören 6. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma Erzincan İMKB 75. Yıl Ortaokulu'nda öğrenim gören 6. sınıf seviyesinden seçilen 30 öğrenci, Erzincan Mehmetçik Ortaokulu'nda öğrenim gören 6. sınıf seviyesinden seçilen 30 öğrenci ile sınırlandırılmış ve örneklem oluşturulmuştur." Aslında bu çalışmanın ideal evreni (target population) Türkiye'deki 6. sınıfa giden öğrenciler, ulaşılabilen evreni (accessible population) de Erzincan merkezdeki 6. sınıf öğrencileridir. Çalışmanın örnekleme ulaşılabilen evrene genellenebilecek şekilde seçilmesi gerekir. Araştırmada ise neden 60 öğrencinin seçildiği açıklanmamıştır.

1. d) Çalışmaların örneklemlerinde sosyo-ekonomik düzey dikkate alınmış mıdır?

Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığını belirlemeye yönelik çalışmalar birden fazla okulda yapılacaksa örneklem, tabakalı, kümeleme ve iki aşamalı örneklemlerine göre seçilmektedir. Buna göre sosyo-ekonomik düzey alt, orta ve üst düzey şeklinde üçe ayrılmaktadır. "Sosyo-ekonomik düzeyin belirlenmesinde de ortak kıstasların kullanılmasının önemli olduğunu da hatırlatmak gerekir. Bu yöndeki ölçütlerin belirlenmesinde, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün verileri kullanılabileceği gibi yerel yönetim organlarının tespitlerinden ve okul başarı durumlarından, ailelerin eğitim seviyeleri ve ekonomik gelirlerinin düzeylerine dair bulgulardan da yararlanılabilir" (Baş, 2011, 33).

◆ Saadettin Keklik

Türkiye geneli hakkında yapılan çalışmalarda bölgelere dikkat edilmesi gerekmektedir. Bunun için tabakalı, kümeleme veya iki aşamalı örnekleme yöntemi kullanılabilir. Karadağ (2005)'in çalışmasında 7 bölge, bir il ve bir ilçeden olmak üzere toplam 14 merkez; Kurudayıoğlu'nun (2005) çalışmasında 7 bölge, bir il ve bir ilçeden olmak üzere toplam 14 merkez belirlenmiştir. Bu iki çalışmada her bölgeden örneklem alındığı için uygundur.

Araştırmalar il evreninde yapılacaksa sosyo-ekonomik düzey belirlenirken iki unsura dikkat edilmesi gerekmektedir. Hem il merkezinde alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyden okullar hem de köy, ilçe ve il merkezinden okulların seçilmesi gerekmektedir. Sadece biri dikkate alınıp yapıldığında örneklemin temsil gücü yetersiz kalacağı için il evrenine genellenmesi mümkün olmamaktadır. 31 çalışmanın 14'ü il merkezinde, 9'u ilçe merkezinde yapılmıştır. Bu araştırmalarda ise sosyo-ekonomik düzey belirlenirken bir unsura dikkat edilmiştir. Araştırmaların sadece il veya ilçe merkezinde yapılması bu araştırmaların örneklemini sınırlandırmıştır.

1. e) Çalışmaların örneklem büyüklüğü/sayısı yeterli midir?

Araştırma evreninin uygun bir şekilde sınırlandırıldığı düşünülürse bu durumda örneklem büyüklüğü (sample size) nasıl belirlenecek? Araştırmanın örneklemini için kaç öğrenci yeterlidir?" 50, 100, 300, 500, 1000 öğrenciden hangisi araştırmanın örneklemini için yeterlidir? Bu sorunun cevabı araştırma evrenine ve araştırmada kullanılan değişkene göre değişmektedir. Örneklem büyüklüğü bilinmeden örneklemin yeterliği hakkında yorum yapmak mümkün değildir.

Tablo 1'e göre, bir çalışma (Tüysüz, 2007) dışında 30 çalışmanın evren büyüklüğü/sayısı hakkında bilgi verilmeden örneklemin sayısı ifade edilmiştir.

Bunun yanında evren büyüklüğü değişse de örneklem büyüklüğünün değişmediği görülmektedir. Tülü'nün (2012) araştırmasında Uşak'ın Eşme ilçesindeki 5. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımda kullandıkları söz varlığının belirlenmesi hedeflenirken Çıplak'ın (2005) araştırmasında Uşak merkezde bulunan 5, 8 ve ortaöğretim 11.sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığının belirlenmesi hedeflenmiştir. Tülü'nün araştırmasında 5. sınıf 90 öğrenci temsil edilirken Çıplak'ın araştırmasında her sınıf otuzar öğrenciyle temsil edilmiştir. Araştırmaların evren büyüklüğü farklı olduğu için örneklem büyüklüğünün de farklı olması gerekirdi. Çıplak'ın çalışmasında başka bir sorun daha vardır. Çıplak'ın araştırmasında her sınıf alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzey olmak üzere üçe ayrılmıştır. Buna göre Uşak merkezinde 5, 8 ve 11. sınıfın alt ve üst sosyo-ekonomik düzeyi altışar öğrenciyle temsil edilmiştir. 6 öğrenciden hareketle 5, 8 ve 11. sınıf öğrencilerin alt ve üst sosyo-ekonomik düzeyi hakkında yorum yapmak mümkün değildir.

Aşağıda örneklem büyüklüğüyle ilgili bazı çalışmalara yer verilmiştir. Türkiye genelindeki çalışmalarda Karadağ'ın (2005) çalışmasında 3.135 öğrenci; Kurudayıoğ-

lu'nun (2005) çalışmasında 1.726 öğrenci; Pilav'ın (2008) çalışmasında ise 450 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir. Bu üç çalışmada evren büyüklüğü belirtilmediği için örnekleme kullanılan öğrenci sayısının yeterli olup olmadığı tartışılabilir.

İl merkezinde yapılan bir çalışmada (Yazı, 2005), 10. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandıkları kelime hazinesi ile bu öğrenciler için hazırlanan Türk Dili ve Edebiyatı dersi kitaplarında kullanılan kelime hazinesinin ne derece örtüştüğü araştırılmak istenmiştir. Bunun için örneklem olarak Ankara'dan dört okuldan 200 öğrenci seçilmiştir. Ankara merkezinde 10. sınıfa giden öğrenci sayısına göre örneklem sayısının seçilmesi gerekirdi. Tezde evren büyüklüğü belirtilmediği için örneklemin yeterli olup olmadığı hakkında yorum yapmak da mümkün değildir. Bunun yanında cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, araştırma yerleri (il merkez ve ilçeler) ve okul türleri değişkenlerinin dikkate alınması gerekirdi. Bu araştırmanın sonucunun Ankara'da 10. sınıfa giden öğrencilere genellenmesi ne derece doğru olduğu tartışılır.

İl genelinde yapılan başka bir çalışmada (Ceylan, 2013) ise ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandığı kelimelerin dokuz değişken açısından incelenmesi hedeflenmiştir. Bunun için örneklem seçilirken il merkezi, ilçe ve köyden öğrencilerin olmasına dikkat edilmiştir. Bu çalışmada örneklem olarak bir köyden 21, bir ilçeden 36 ve il merkezinden birer okuldan 43 öğrenci olmak üzere üç okuldan 100 öğrenci seçilmiştir. Neden 100 kişinin seçildiği ise açıklanmamıştır. Tezin "Sayılılar" başlığı altında (Ceylan, 2013, 7) "Çalışma için kullanılan çalışma grubu, evreni temsil etmek için yeterlidir" ifadesi geçmektedir. Örneklemin örnekleme yöntemlerine göre seçilmesi gerekirdi. Bunun için de örneklem büyüklüğünün evren büyüklüğü ve dokuz değişkenin göz önünde bulundurulup hesaplanması gerekirdi.

İlçe merkezinde yapılan bir çalışmada ise örneklem büyüklüğü şöyledir: Tüysüz'ün (2007) araştırmasında evren Gediz ilçe merkezinde 8. sınıfta öğrenim gören 388 öğrencidir. Araştırmanın örneklemini ise ilçe merkezindeki 8. sınıflardan seçilen 90 öğrencidir. Bu çalışmada örneklemin evrene oranı %23'tür. Bu çalışmanın örneklem oranının oldukça yüksek; ancak çalışma evreninin çok daraltılmış olduğu söylenebilir.

Okul evreninde yapılan örneklem büyüklüğü şöyledir: Cesur'un (2005) araştırmasında evren, Kastamonu merkez Akkaya Pansiyonlu İlköğretim Okulunda 3-8. sınıfta okuyan öğrenciler, örneklem ise her sınıftan alınan beşer kişiden 30 öğrencidir. Bu çalışmada evrenin büyüklüğü belirtilmediği için örneklem üzerinde yorum yapılması mümkün değildir. Bununla birlikte araştırma evreni ve örneklemin çok daraltılmış olduğu söylenebilir. Bu araştırmanın sonuçlarının başka bir çalışmada kullanılması yetersiz olduğu için uygun değildir.

Evren büyüklüğü belli olan bir çalışmada örneklem büyüklüğü/sayısı nasıl belirlenecek? *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* kitaplarında "Örnekleme Yöntemleri" başlığı altında bilgiler verilmektedir. Kaynaklarda örnekleme yöntemleri genel olarak ikiye ayrılır: Olasılığa dayalı/tesadüfî örnekleme yöntemleri (random sampling) ve tesadüfî olmayan/olasılığa dayalı olmayan/kasıtlı örnekleme (nonrandom sampling) yöntemleri (Balci, 2015; Büyüköztürk vd., 2014; Fraenkel vd., 2012; Sönmez ve Alaca-

◆ Saadettin Keklik

pınar, 2014)'dir. Olasılığa dayalı örneklem alınırken hata düzeyi 0,01 ile 0,05 arasında değişmektedir. Araştırmalarda genellikle 0,05 hata düzeyi alınmaktadır. 0,05'in güven seviyesi 0,95'tir. Tablo 3'te 0,95 güven düzeyinde örneklem büyüklükleri verilmiştir (Çıngır, 1994, 25'ten aktaran; Büyüköztürk vd., 2014, 98).

Tablo 3: Tahmini Örnekleme Büyüklüğü

N	Sapma Miktarı				
	.01	.02	.03	.04	.05
500					218
1.000				375	278
3.000		1.334	787	500	341
5.000		1.622	880	536	357
10.000	4.899	1.926	964	566	370
50.000	8.057	2.291	1.045	593	381
100.000	8.763	2.345	1.056	597	383
500.000	9.423	2.390	1.065	600	384

Tablo 3'ten anlaşıldığı gibi araştırma evreninin büyüklüğü örneklem büyüklüğüne göre değişmektedir. Bununla birlikte evren büyüklüğü 5.000 ile 500.000 arasında büyük fark olmasına rağmen örneklem büyüklüğünde büyük bir fark ortaya çıkmadığı görülmektedir. 0,05 hata düzeyinde örneklem büyüklüğünün doyum noktasının 350 olduğu söylenebilir. Bu bağlamda öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığını belirlemeye yönelik çalışmalarda da örneklem sayısının 350 civarında olması yeterlidir.

sosbil2.usak.edu.tr/dokuman/orneklem.xls adresinde evren büyüklüğüne göre örneklem büyüklüğü hesaplanmaktadır. Bu programda Cochran'ın örneklem büyüklüğü belirleme formülü kullanılmıştır. Bu programın faydalı yönü, farklı evren büyüklüklerinin örneklemini kısa sürede hesaplamasıdır. Tablo 5'te, 4.381 olan evren büyüklüğünün örneklemini 0.05 hata düzeyinde 354 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4: 5.000'in örneklem hesaplaması

Araştırmalar İçin Güven Seviyesi ve Kabul Edilebilir Hataya Göre Önceden Örneklem Büyüklüğü Hesaplama Tablosu				
Kabul Edilebilir Hata +/- =	5%			
Evren Büyüklüğü =	5.000			
HESAPLA				
Güven Seviyesi	90%	95%	98%	99%
Önerilen Örneklem Büyüklüğü	257	357	489	586
*Sadece KIRMIZI hücrelere değer giriniz.				

Tablo 5: 4.381'in örneklem hesaplaması

Araştırmalar İçin Güven Seviyesi ve Kabul Edilebilir Hataya Göre Önceden Örneklem Büyüklüğü Hesaplama Tablosu				
Kabul Edilebilir Hata +/- =	5%			
Evren Büyüklüğü =	4.381			
HESAPLA				
Güven Seviyesi	90%	95%	98%	99%
Önerilen Örneklem Büyüklüğü	255	354	482	577
*Sadece KIRMIZI hücrelere değer giriniz.				

Örnekleme belirlendikten sonra ikinci önemli aşama verilerin toplanmasıdır. Bu aşamada ise önce yazma konularının belirlenmesi gerekmektedir. Araştırmanın ikinci alt problemi “İlgili çalışmalarda veri toplama (yazı yazdırma) durumu nedir?” Bu soruyla ilişkili üç soru sorulmuştur.

2. a) Çalışmalarda öğrencilere hangi konularda yazılı anlatım yaptırılacağı hakkında açıklama yapılmış mıdır?

Öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığını belirlemeye yönelik çalışmalarda konuların nasıl belirlendiği, nelere dikkat edildiği ve seçilme süreci hakkında bilgilerin verilmesi gerekmektedir. Söz gelişi, anket soruları, başarı testi vb. testler hazırlanırken bunların güvenilir ve geçerli olabilmesi için soruların madde analizinden geçmesi, uzman görüşünün alınması gibi bazı işlemlere tabi tutulması gerekmektedir. Bazı durumlarda pilot uygulamasının yapılması da gerekebilir. Bunun gibi öğrencilere yazılı anlatım yaptırılacak konuların da bazı işlemlerden geçtikten sonra öğrencilere sunulması gerekmektedir. Ayrıca araştırmalarda yazılı anlatım konularının pilot uygulaması yapıldıktan sonra asıl uygulamaya geçilmesi daha uygundur.

31 çalışmanın sadece üçte birinde konuların nasıl ve neden seçildiğiyle ilgili açıklama yapılmıştır. Konuların seçimi hakkında bilgi veren bu çalışmalar bilimsel kurallara uymuştur. Söz gelişi, İpek Eğilmez’in (2010) çalışmasında öğretim yılı boyunca, Türkçe ders kitabındaki temalara paralel olarak 15 farklı konuda öğrencilere yazılı anlatım çalışması yaptırıldığı ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Açıklama verilmeyen diğer çalışmalarda ise sadece “şu konular seçilmiş ve uygulanmıştır” şeklinde bilgiler vardır. Söz gelişi, İpekçi (2005) konuları nasıl seçtiğini ve uyguladığını şöyle açıklamıştır: “İkinci derste, serbest konulu kompozisyon çalışması yapmışlardır. Yaklaşık on beş gün sonra yine Türkçe öğretmenlerinin gözetiminde serbest konulu bir resim çalışması yapmışlar ve yaptıkları resimleri anlatan ikinci kompozisyonu yapmışlardır.”

Çalışmalarda serbest konulara çok fazla rağbet edildiği görülmektedir. “Serbest kompozisyon çalışmaları bu yönde her ne kadar esneklik oluştursa da tek çözüm yolu olarak düşünülmemelidir. Bireyin yazmak istediği konu, zihnindeki bir problem ya da başka bir şey olabileceği gibi anlık psikolojisi ile de ilgilidir” (Baş, 2011: 33).

Bazı çalışmalarda ise konu yerine metin türü esas alınarak yazı yazdırma yoluna gidilmiştir. 10 çalışmanın veri toplama kısmında “Anı, otobiyografi ve serbest konuda yazı yazdırılmıştır”, şeklinde bilgilere yer verilmiştir. Serbest konunun da deneme türünde yazıldığı anlaşılmaktadır. Metin türü yerine öğrencilerin seviyesine uygun konuların seçilmesi daha uygun olurdu.

2. b) Öğrencilere yazılı anlatım çalışması yaptırılan konular, onların düzeyine uygun mudur?

Öğrencilere yazdırılacak konuların onların zihin ve sosyal gelişimine, ilgilerine ve bilgi birikimine uygun olarak seçilmesi gerekmektedir. 31 çalışmanın çoğunda konu-

◆ Saadettin Keklik

ların öğrencilerin düzeyine uygun olduğu söylenebilir. Araştırmacıların buna dikkat ederek konuları belirlediği anlaşılmaktadır.

2. c) Öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığını belirlemeye yönelik çalışmalarda yazı sayısı yeterli midir?

“Kelime havuzu bireylere kompozisyon yazdırmak suretiyle oluşturulacak ise yazdırılacak konu seçimine de çok dikkat edilmelidir. Sonuçta seçilen konu yazılı anlatımdaki söz varlığı çeşitliliğine sınır getirecektir” (Baş, 2011, 33). Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığını belirlemeye yönelik çalışmalarda temel amaç öğrencilerin kullandığı kelimeleri mümkün olduğunca ortaya çıkarmaktır. Bunun için olabildiğince çeşitli konularda ve *çok sayıda yazı yazdırmak gerekir*.

Tablo 1, yazı yazdırma sayısı açısından incelendiğinde, 15 araştırmacı üç farklı konuda, 8 araştırmacı bir konuda, 6 araştırmacı iki farklı konuda, bir araştırmacı beş farklı konuda ve bir araştırmacı da 15 farklı konuda yazı yazdırdığı görülmektedir. Bununla birlikte öğrenci sayısı çok olan çalışmalarda (3.135, 1726, 450, 214, 250, 200) bir konu hakkında yazı yazdırıldığı; öğrenci sayısı az olan çalışmalarda (156, 110, 100, 90, 60, 30) ise üç veya iki farklı konuda yazı yazdırıldığı görülmektedir.

Harit (1972) ise ilkokul birinci sınıf öğrencilerinden kelime hatırlatma oyunuyla verileri toplamıştır. *Öğrenciler bir konu yerine herhangi bir harfle başlayan farklı konulara ait kelimeleri alt alta yazmışlardır. Böyle bir oyun aracılığıyla öğrencilerden çeşitli temalara ait kelimelerin toplanması daha uygun olduğu söylenebilir.*

Tablo 1’e göre, araştırmaların çoğunda üç farklı konuda yazı yazdırıldığı görülmektedir. Peki, üç farklı konuda yazı yazdırmak yeterli midir? Yeterli değilse kaç farklı konuda yazı yazdırmak yeterlidir? Bunun bir ölçütü var mıdır? Bu konuda kesin bir sayı vermek mümkün değildir. Bununla birlikte üç farklı konunun yeterli olduğunu da söylemek mümkün değildir. *Öğrencilere yazdırılacak konu sayısı arttıkça ve içerik değıştikçe elde edilecek söz varlığı sayısının artacağı söylenebilir.*

Araştırmanın üçüncü alt problemi “İlgili çalışmalarda verilerin analiz (söz varlığının sayımı) durumu nedir?” şeklindedir. Bu soruyla ilişkili dört soru sorulmuştur. Tablo 6’da çalışmalarda sözlerin sayımıyla ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 6: Çalışmalarda Sözlerin Sayımı

Yerlerin İşlenişi Sayılar	Atasözleri	İkilemeler	Deyimler	Özel İsimler	Birleşik Filler	Eş-sesli Kelimeler	Kök / Gövde	Açıklama	Arastırınacı
+	-	+	-	+	-	-	K.	+	Harit, Ö. (1972)
-	-	+	-	-	+	+	G.	+	Çıfci, M. (1991)
-	-	+	-	-	+	+	G.	-	Koçak, H. (1999)
-	-	-	-	-	+	+	G.	+	Cesur, O. (2005)
-	+	+	+	-	+	+	G.	+	Çıplak, M. (2005)
+	-	+	-	-	+	+	G.	+	İpekçi, A. (2005)
+	-	+	-	+	+	+	G.	+	Karadağ, Ö. (2005)
+	-	+	-	+	+	+	G.	+	Kurudayıoğlu (2005)
+	-	+	-	-	+	+	G.	+	Yiğittürk, H. (2005)
+	-	-	-	+	+	+	G.	+	Yazı, Z. (2005)
+	-	+	+	-	+	+	G.	+	Avkapan, A. (2006)
+	-	+	+	+	+	+	G.	-	Temur, T. (2006)
-	+	+	+	-	+	+	G.	+	Çabaz, Y. (2007)
-	+	+	+	+	+	+	G.	+	Duru, K. (2007)
-	+	+	+	-	+	+	G.	+	Hancı, G. (2007)
-	+	+	+	-	+	+	G.	+	Karahan, A. (2007)
-	+	+	+	-	+	+	G.	+	Tüysüz, H. (2007)
-	+	+	+	-	+	+	G.	+	Başpınar, O. (2008)
-	+	+	+	-	+	+	G.	+	Öztekin, M. (2008)
+	+	+	+	+	+	+	G.	+	Pilav, S. (2008)
-	+	+	+	-	+	+	G.	+	Turgut S., A. (2008)
+	+	+	+	+	+	+	G.	+	İpek E., N. (2010)
+	+	+	+	-	+	+	G.	-	Serarslan, N. (2010)
-	+	+	+	-	+	+	G.	+	Karakaya, İ. (2011)
+	+	+	+	-	+	+	K.	-	Fırat, H. A. (2011)
-	+	+	+	-	+	+	G.	+	Tülü, M. (2012)
+	+	+	+	+	+	+	G.	+	Uyar, Ö. B. (2012)
+	-	-	-	+	-	-	G.	+	Ceylan, Ş. (2013)

◆ Saadettin Keklik

Türkyılmaz, M. (2013)	+	G	+	+	-	+	+	+	+	3
Doğan, S. (2014)	+	G.	+	+	+	+	+	+	-	3
Uluçay, M. ve Börekçi, M. (2015)	-	G.	+	+	+	+	+	+	+	3

Verilerin işleniş araç-gereçleri: 0: Belirtilmemiş 1: Kalem ve kâğıtla 2: Word /Excel

3: Bilgisayar Programı (Simple Concordance Program, Cibakaya, Türkçe Metin Analiz Programı, vb.)

3. a) Çalışmalarda söz varlığı unsurlarının nasıl alındığıyla ilgili açıklama yapılmış mıdır?

Bilimsel araştırmaların bir özelliği de araştırma süreci hakkında ayrıntılı bilgi vermesidir. Araştırma verilerinin nasıl hesaplandığı, nasıl analiz edildiği hakkında açıklamalar verilmesi gerekmektedir. Buna göre Tablo 6 incelendiğinde, 31 araştırmanın çoğunda söz varlığı unsurlarının nasıl sayıldığıyla ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Bu yönüyle çalışmalarda bilimsel araştırma kurallarına uyulduğu anlaşılmaktadır.

3. b) Çalışmalarda söz varlığı unsurlarının hangileri alınmıştır?

Aksan (2006) söz varlığının yerli ve yabancı kelimeler, deyimler, atasözleri, kalıp sözler (ilişki sözleri), kalıplaşmış sözler (özdeyişler), terimler ve çeviri kelimelerden meydana geldiğini belirtmektedir. Bu çalışmada ise kelimeler eş-sesli kelimeler, birleşik fiiller, özel isimler ve sayılar şeklinde ayrıntılı ele alınmış bunun yanında deyimler, ikilemeler ve atasözleri başlıklarına yer verilmiştir. Kalıp sözler ve kalıplaşmış sözler diğer söz varlıkları unsurlarına göre çok sınırlı sayıdadır. Öğrencilerin yazılarında da geçme sıklığı çok az olduğu için Tablo 6'ya dâhil edilmemiştir.

Tablo 6'da öncelikle kelimelerin kök veya gövde/tabana biçiminde alınıp alınmadığı incelenmiştir. Türkçe, özelliği gereği eklemeli bir dil olduğundan kelime köklerine gelen yapım ekleriyle yeni kelimeler türetilbileceği gibi birleşik kelimeler de oluşturulabilmektedir. Söz gelişi, "büyümek" fiilinden türemiş veya birleşik kelime kurulmuş büyük, büyük anne, büyük baş, büyükçe, büyük hanım, büyümek, büyüklük, büyüteç büyütme, vb. 17 kelime bulunmaktadır (TDK, 2005). Bu yüzden gövde halleriyle kelimelerin derlem havuzunda ayrı ayrı sayılması gerekir. Çalışmaların çoğunda kelimelere gelen fiilimsi ekleri, isim çekim ekleri, fiil çekim ekleri çıkarılmış ve kelimeler kök veya gövde/tabana olarak ayrı ayrı sayılmıştır.

Tablo 6'da söz varlığının unsurları incelendiğinde, eş-sesli kelimeler, birleşik fiiller ve ikilemelere çoğunlukla yer verildiği; özel isimlere ise çoğunlukla yer verilmediği görülmektedir.

Bunun yanında çalışmalarda söz varlığı unsurlarının sayılmasında tutarsızlık bulunmaktadır. Söz gelişi, sayılara 15 çalışmada, deyimlere 10 çalışmada, atasözlerine 12

çalışmada yer verilmediği görülmektedir. Bu sonuçlardan söz varlığını sayma konusunda ortak hareket edilmediği anlaşılmaktadır.

3. c) Çalışmalarda söz varlığı unsurlarının alınması yeterli midir?

Derlem çalışmalarında bulunması gereken söz varlığı unsurları nelerdir? Baş (2011), genel amaçla yapılan söz varlığı araştırmalarında kelimeler, deyimler, atasözleri ve ikilemelerin olması gerektiğini ifade etmiştir. Buna göre, *öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığını belirlemeye yönelik çalışmalarda onların kullandığı farklı kelimelerin belirlenmesi açısından öncelikle bu dört unsura yer verilmesi gerekir.*

Sıklık derlem çalışmalarına özel isimlerin alınması gerekir mi? Yer veya şahıs isimleri daha çok özel çalışma alanıdır. Genel sözlüklerde yer ve şahıs isimlerine yer verilmediği, bunların müstakil kitaplarda yer aldığı bilinmektedir. Bu yüzden genel derlem çalışmalarında yer verilmesine gerek yoktur.

Sıklık derlem çalışmalarına sayıların alınması gerekir mi? 93, 324, 756 vb. sayıları almak işimize yarar mı? Genel derlem çalışmalarına sayıları almanın bir fayda sağlamayacağı düşünülebilir. Bu yüzden derleme sadece rakamlar alınabilir.

3. d) Çalışmalarda söz varlığı unsurları hangi araç-gereçle hesaplanmıştır?

Tablo 6'ya göre, 31 araştırmanın üçünde verilerin/söz varlığının nasıl hesapladığı hakkında bilgi verilmediği görülmektedir. 2000'li yıllardan önce yapılan çalışmaların kalem kâğıt kullanılarak yapıldığı 2005 yılından sonraki çalışmaların bilgisayar destekli olduğu görülmektedir. En sık kullanılan bilgisayar programı, Türkçe için uygun olmasa da Simple Concordance Programıdır. Bunun dışında kullanılan programlar ise "Türkçe İçin Bir Sıklık Analizi Programı" ve "Cibakaya" programlarıdır. Prof. Dr. Ceval Kaya tarafından hazırlanmış olan "Cibakaya", kaynak metni bünyesinde işleyip alfabetik sıra hâlinde, istenilen biçimde dizinini verebilmektedir. "Türkçe İçin Bir Sıklık Analizi Programı" (Oktay vd., 2009) ise Türkçe metinler için ses, hece, ek, kelime sıklıklarını analiz edecek şekilde geliştirilmiştir.

3.e) Çalışmalar sonucunda ortaya çıkan kelime listelerinin karşılaştırılması mümkün müdür?

Bilimin bir özelliği de birikimli/kümülatif olmasıdır. Ortaya konan yeni çalışmalarla bilimin ilerlemesi, gelişmesi gerekmektedir. Başka bir deyişle yapılan çalışmanın sonuçlarının ilgili alana katkı sağlaması gerekmektedir. Bu durum öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığını belirlemeye yönelik *çalışmalar* için de geçerlidir. Bu çalışmaların sonucunda ortaya çıkan kelime listelerinin karşılaştırılması ve daha büyük derlemin oluşmasına zemin hazırlaması beklenir. Tablo 7'de bazı araştırmalara ait öğrencilerin araştırma yeri, sınıf düzeyi, öğrenci sayısı, konu sayısı ve farklı kelime sayısı verilmiştir.

Tablo 7: Değişkenlere Göre Araştırmalardaki Farklı Kelime Sayıları

Araştırmacı	Araştırma Yeri	Sınıf Düzeyi	Öğrenci Sayısı	Konu Sayısı	Veri Sayısı / Kâğıt	Farklı Kelime Sayısı
Karadağ, Ö. (2005)	7 Bölge	5. sınıf	636	1 yazı	636	4.948
Çıplak, M. (2005)	İl merkezi	5. sınıf	30	3 yazı	270	963
Temur, T. (2006)	İl merkezi	5. sınıf	99	3 yazı	297	B.: 5.860 Ö.: 10.262 A: 7.515
Başpınar, O. (2008)	İlçe	5. sınıf	90	3 yazı	270	2.743
Çabaz, Y. (2007)	İl merkezi	5. sınıf	90	3 yazı	270	2.540
Ceylan, Ş. (2013)	İl geneli	5. sınıf	100	2 yazı	200	3.592
Uyar, Ö. B. (2012)	İl merkezi	8. sınıf	110	1 yazı	110	7.463
İpek E., N. (2010)	İlçe merkezi	4. sınıf	90	15 yazı	1.350	3.446
Serarslan, N. (2010)	Okul	6. sınıf	19	5 yazı	95	Ayrı ayrı verilmiş
Avkapan, A. (2006)	İl merkezi	11. sınıf	200	1 yazı	200	3.227
Kurudayıoğlu, M. (2005)	7 Bölge	8. sınıf	550	1 yazı	550	5.055
Çifci, M. (1991)	Ankara Üniv.	Lisans 4. sınıf	250	2 yazı	102	3.916
B.: Bilgilendirici		Ö.: Öyküleyici		A.: Anı		

Tablo 7’de, lisans 4. sınıfa giden öğrencisinden elde edilen farklı kelime sayısı 3.916 iken 8. sınıf öğrencisinden elde edilen farklı kelime sayısı 7.463’tir. Yine, 8. sınıfa giden 550 öğrenciden elde edilen farklı kelime sayısı 5.055 iken 11. sınıfa giden 200 öğrenciden elde edilen farklı kelime sayısı 3.227’dir. Aslında yaş arttıkça kullanılan kelime sayısının artması beklenirdi. Ancak yaşı veya sınıfı düşük olan öğrencilerin daha çok farklı kelime kullandığı görülmektedir.

5. sınıfa giden 30 öğrenciden elde edilen farklı kelime sayısı 963 iken, 5. sınıfa giden 100 öğrenciden elde edilen farklı kelime sayısı 3.592’dir. Bu araştırmada sonuçların farklı çıkmasının bir sebebi öğrenci sayısıdır. Başka bir araştırmada 5. sınıfa giden 99 öğrenciden elde edilen farklı kelime sayısı 10.262 iken 5. sınıfa giden 90 öğrenciden elde edilen farklı kelime sayısı 2.540’dır. Bu iki araştırmada bu kadar fark çıkması beklenirdi.

Bu bulgulardan evren, örneklem büyüklüğü ve seçimi ile konu sayısının araştırmanın sonuçlarını doğrudan etkilediği anlaşılmaktadır. Bu yüzden ortaya çıkan kelime listelerinin karşılaştırılmasının çok anlamlı olmadığı söylenebilir.

4. Sonuç ve Öneri

Bilimsel bir araştırmanın güvenilir ve geçerli olabilmesi için öncelikle bilimsel araştırma aşamalarına uygun olması gerekmektedir. Bu aşamalar birbirine bağlı olduğu için herhangi bir aşamada yapılan hata veya eksiklik diğer aşamaları da etkilemektedir. Bu durum öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığını belirlemeye yönelik çalışmaları için de geçerlidir. Çalışmaların özellikle yöntem aşamasının bilimsel sürece uygun olması gerekmektedir.

Hangi sınıfta hangi kelimelerin verileceği konusunda sıklık çalışmaları yapılmaktadır. Sınıflara/yaşlara göre kelime listeleri hazırlanırken öğrencilerin bildiği kelimelerin üstüne yeni kelimeler eklenerek aşamalı şekilde öğrencilerin kelime hazinesi geliştirilmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığını belirlemeye yönelik *çalışmaların* sonuçlarının karşılaştırılabilir olması gerekmektedir. Bunun için *çalışmaların yöntemleri, bilimsel araştırma yöntemlerine uygun* olarak belirlenmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığını belirlemeye yönelik çalışmaları evren-örneklem, veri toplama aracı ve veri analizi basamakları 13 soru çerçevesinde incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Buna göre, 31 araştırmanın çoğunda evren-örneklem, veri toplama aracı ve veri analizi basamaklarında sorunlar bulunduğu ortaya çıkmaktadır. Birçok araştırmacı da yöntem konusunda sorunlar olduğunu belirtmiştir (Baş, 2010; Baş ve Karadağ, 2012, Temur, 2006; Ensar ve Doğan, 2014).

Bu sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir.

1. Öncelikle araştırmanın evreni ulaşılabilirlik, yapılabilirlik ve sonuçlarının sonraki çalışmalarda kullanılabilmesi için evrenin çok daraltılmadan sınırlandırılması yoluna gidilmelidir. Daha sonra örnekleme yöntemlerine göre örneklem seçilmeli ve örnekte yer alacak birey sayısı istatistiksel hesaplamalar yapılarak bulunmalıdır.

2. 31 çalışmada, öğrencilere yazılı anlatım çalışması yaptırılan konu sayısının çoğunlukla bir, iki veya üç olduğu anlaşılmaktadır. Bu sayıların *öğrencilerin* kullandığı kelimeleri belirlemesi açısından yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Öğrencilerin kullandığı kelimeleri mümkün olduğunca ortaya çıkaracak şekilde yazma çalışmasının yaptırılması gerekmektedir.

3. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığını belirlemeye yönelik *çalışmalarda elde edilen derlemlerde* kelime, ikileme, deyim ve atasözü ayrı ayrı sayılmalıdır. Derlemlerde özel isimler (şahıs, yer, kurum ve kuruluş) ve sayıların bulunmasına gerek yoktur.

Kaynakça

- AKSAN, D. (2006). *Türkçenin Sözcük Varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- AKSAN, Y. ve Yaldir, Y. (2011). "Türkçe Sözcük Varlığının Nicel Betimlemesi" Ç. Sağın-Şimşek ve Ç. Hatipoğlu (haz.) 24. *Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildiri Kitabı*, 377-387. Ankara: ODTÜ Basım İşliğı.
- AKSAN, Y.; AKSAN, M.; ÖZEL, S. A.; YILMAZER, H.; DEMİRHAN, U. U.; MERSİNLİ, Ü.; BEKTAŞ, Y.; ALTUNAY, S. (2014). Web Tabanlı Türkçe Ulusal Derlemi. *Akademik Bilişim'14 - XVI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, (5 - 7 Şubat 2014, Mersin Üniversitesi), (s. 723-730) [https://www.researchgate.net/profile/Umut_Demirhan2/publication/277474660_Web_Tabanlı_Trke_Ulusal_Derlemi_\(TUD\)/links/556b0a7d08aecccd7773a179e.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Umut_Demirhan2/publication/277474660_Web_Tabanlı_Trke_Ulusal_Derlemi_(TUD)/links/556b0a7d08aecccd7773a179e.pdf) (erişim tarihi: 21.05.2015)
- BALCI, A. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma* (11. Baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- BAŞ, B. (2010). "Söz Varlığı Araştırmalarında Veri Çarpıklığı ve Eğitime Yansımaları", *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 115-129.
- BAŞ, B. (2011). "Söz Varlığı İle İlgili Çalışmalarda Kullanılacak Ölçütler", *TÜBAR*, 29, 27-61.
- BAŞ, B. ve Karadağ, Ö. (2012). "Söz Varlığı Üzerine Yurt Dışında ve Türkiye'de Yapılan Temel Araştırmalar", *Milli Eğitim*, 193, 81-105
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş.; KILIÇ ÇAKMAK, E.; AKGÜN, Ö. E.; KARADENİZ, Ş.; DEMİREL, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.
- ENSAR, F. ve DOĞAN, S. (2014). "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazılı Anlatımlarındaki Kelime Hazinesi Üzerine Bir İnceleme", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (25), 229-244.
- FRAENKEL, J. R., WALLEN, N. E., & HYUN, H. H. (2012). *How to Design and Evaluate Research in Education* (8th ed.). New York: McGraw-Hill Companies.
- GÖZ, İ. (2003). *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları,
- HUNSTON, S. (2002). *Corpora in Applied Linguistics*, England: Cambridge University Press
- KARADAĞ, E. (2009). "Eğitim Bilimleri Alanında Yapılmış Doktora Tezlerinin Tematik Açıdan İncelemesi", *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (3), 75-87.
- Mc ENERY, T. and WILSON, A. (1996). *Corpus Linguistics*, Edinburgh: Edinburgh University Press
- MEMOĞLU-SÜLEYMANOĞLU, H. (2006). *Türkçenin Ters Sıklık Sözlüğü*, Ankara: Kurmay Yayın Dağıtım.
- OKTAY, M.; KURT, A. ve KARA, M. (2009). "Türkçe İçin Bir Sıklık Analizi Programı" Türkçenin İzinde. (Editörler: Mehmet D. Erdem ve Sibel Üst). (s. 1227-1244), İstanbul: Kesit Yayınları.
- PIERCE, J. (1974). *Türkçe Kelime Sayımı*, Ankara: MEB Yayın Müdürlüğü Arşiv Kitaplığı.
- SAY, B.; ZEYREK, D.; OFLAZER, K.; ÖZGE, U. (2002). "Development of a Corpus and a Treebank for Present-day Written Turkish", *Eleventh International Conference of Turkish Linguistics*, August 2002, 15 s. [dilbilim.info/yukseklisans/Corpus %20Based/ICTL_2002.pdf](http://dilbilim.info/yukseklisans/Corpus%20Based/ICTL_2002.pdf) adresinden 27 Nisan 2009 tarihinde edinilmiştir.

- SÖNMEZ, V. ve ALACAPINAR, F. G. (2014). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (3. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- TÜRK DİL KURUMU (2005). *Türkçe Sözlük* (10. Baskı), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İncelenen Araştırmalar

1. HARIT, Ömer (1972). *Samsun ve Ankara İllerinin 6-7 Yaş Çocuklarında Kelime Hazinesi Araştırması*, MEB Planlama-Araştırma ve Koordinasyon Dairesi Yayını, Ankara.
2. ÇİFCİ, Musa (1991). *Bir Grup Yükseköğrenim Öğrencisi Üzerinde Kelime Serveti Araştırması*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
3. KOÇAK, Hikmet (1999). *Sağlık Meslek Lisesi Öğrencilerinin Kelime Hazinesi İle İlgili Bir Araştırma*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
4. CESUR, Oğuz (2005). *(Kastamonu İlinde Bir İnceleme) Pansiyonlu İlköğretim Okulu Öğrencileri Üzerinde Kelime Serveti Araştırması*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bolu.
5. Çıplak, Mustafa (2005). *Uşak Merkez İlköğretim 5., 8. Ve 11. Sınıflarının Yazılı Kelime Hazinesinin Belirlenmesi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon.
6. İPEKÇİ, Ali (2005). *İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Kelime Serveti Üzerine Bir Araştırma*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bolu
7. KARADAĞ, Özay (2005). *İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
8. KURUDAYIOĞLU, Mehmet (2005). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
9. YİĞİTTÜRK, Hasan (2005). *Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
10. YAZI, Zafer (2005). *Orta Öğretim 10. Sınıf Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
11. AVKAPAN, Altan (2006). *Orta Öğretim 11. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitaplarında Kelime Hazinesinin Öğretimi Üzerine Bir Araştırma*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
12. TEMUR, Turan (2006). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Dilindeki Kelime Hazinesinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara.

◆ Saadettin Keklik

13. ÇABAZ, Yüksel (2007). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarındaki Aktif Kelime Servetinin Belirlenmesi (Kırklareli/Merkez Örneği), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar.
14. Duru, Kadir (2007). *İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarındaki Aktif Kelime Servetinin Belirlenmesi*, Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar.
15. HANCI, Güler (2007). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarındaki Aktif Kelime Servetinin Belirlenmesi (Uşak / Banaz Örneği), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar.
16. KARAHAN, Ali (2007). *Uşak Ulubey İlçesi Köy İlköğretim Okulları 5. Sınıfların Yazılı Anlatımlarındaki Kelime Servetinin Belirlenmesi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar.
17. TÜYSÜZ, Hüsnüye (2007). *Gediz (Merkez) İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Aktif Kelime Servetlerinin Tespiti*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar.
18. BAŞPINAR, Ozan (2008). *İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Aktif Kelime Serveti Üzerine Bir Araştırma (Manisa/Turgutlu İlçesi Örneği)*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar.
19. ÖZTEKİN, Mehmet (2008). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Aktif Kelime Serveti Üzerine Bir Araştırma (Düzce/Akçakoca Örneği), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar.
20. PİLAV, Salim (2008). *Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Söz Varlığı Üzerine Bir Araştırma*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
21. TURGUT SİNGİL, Afife (2008). *İlköğretim 3. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarındaki Aktif Kelime Servetinin Belirlenmesi (Uşak/Merkez Örneği)*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar.
22. İPEK EĞİLMEZ, Nigâr (2010), *İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığının İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarına Aktarımı*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Bursa.
23. SERARSLAN, Nalan (2010). *Konya Ereğli Atatürk İlköğretim Okulu 6. Sınıf Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya.
24. KARAKAYA, İlker (2011). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarındaki Aktif Kelime Serveti Üzerine Bir Araştırma: *Uşak/Eşme Örneği*, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uşak.
25. FIRAT, Hilmi Akan (2011). *Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencileri Üzerinde Kelime Hazinesi Araştırması: Gaziantep Örneği*, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kilis.
26. TULÜ, Mehmet (2012). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarındaki Aktif Kelime Serveti Üzerine Bir Araştırma (Uşak/Eşme Örneği), Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uşak.

27. UYAR, Özge Başak (2012). *8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Bilgilendirici Metinlerin Öğrencilerin Söz Varlığına Katkısı*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun.
28. CEYLAN, Şenol (2013). *İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Yazı Dilindeki Kelime Servetlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Manisa.
29. TÜRKYILMAZ, Mehmet (2013). *Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımdaki Aktif Kelime Hazinesinin Belirlenmesi: Kırşehir/Akçakent Örneği*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
30. DOĞAN, Serkan (2014). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazılı Anlatımlarında Kullandıkları Aktif Kelime Servetlerinin İncelenmesi*, Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde.
31. ULUÇAY, Melike ve BÖREKÇİ, Muhsine (2015). *Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarında Kullandıkları Deyimler Üzerine Bir İnceleme*, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (2), 317-338.